מתרצת הגמרא: **שַׁאנִי הָכָא** – איסור טומאה שונה משאר האיסורים, **דְּאָמַר רַחֲמָנָא** לגבי טומאת נזיר (במדבר ו ט) '**וְטִמֵּא רֹאשׁ נְזִרוֹ**', משמעות הכתוב, שאיסור טומאה הוא גם במי **שֶׁנִּזְרוֹ תָּלוּי לוֹ בְּרֹאשׁוֹ** – שכל הנזירות שיש לו היא רק בראשו, כלומר שכבר שלמו ימי נזירותו, ולא נשאר לו מהנזירות אלא שער הראש שעדיין לא גלחו. אבל בשאר האיסורים לא גילה הכתוב זאת.

קושיא על רבי יוסי ברבי חנינא מברייתא: **מֵיתִיבִי** ממה ששנינו בברייתא, **נָזִיר שֶׁבָּלוּ לוֹ יָמָיו** – שהשלים את ימי נזירותו, **אָסוּר לְגַלֵּחַ וְלִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטַּמֵּא לְמֵתִים, וְאִם** עבר **וְגִילַּח וְשָׁתָה יַיִן וְנִטְמָא לַמֵּתִים, חֲרֵי זֶה סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** – לוקה. הרי שאין חילוק בין האיסורים, ובכולם לוקה, וקשה על רבי יוסי ברבי חנינא שחילק ביניהם.

מסיימת הגמרא: **תְּיוּבְתָּא** – אכן מברייתא זו יש לדחות את דבריו:

משנה

המשנה ממשיכה לדון בנזירות שחלה בתוך נזירות אחרת: אמר **חֲבֵרִינִי נָזִיר לְכָשֶׁיְּהֵא לִי בֵּן**, דהיינו למשך שלשים יום משעת לידת הבן, והוסיף ואמר, **וְנָזִיר מֵאָה יוֹם**, דהיינו נזירות נוספת של מאה יום מעתה. מתחיל למנות את נזירות המאה יום מעכשיו, ואם **נוֹלַד לוֹ בֵּן עַד שְׁלֹשִׁים** – קודם שמנה שבעים יום מנזירות המאה, מפסיק את נזירותו, ומונה את נזירות לידת בנו שקיבל תחילה, **וְלֹא הֶפְסִיד כְּלוּם** בהפסקה זו, אלא שלשים היום שנוהג נזירות בשביל בנו עולים לו גם למנין נזירותו, וישלים מאה יום ויגלח ויביא שני קרבנות, אחד על נזירות המאה יום, ואחד על של לידת בנו. אבל אם נולד בנו **לְאַחַר** שנהג נזירות **שְׁבָעִים** יום, ונותר לו להשלים לנזירותו פחות משלשים יום, **סוֹתֵר שְׁבָעִים** – מפסיק הוא את נזירותו ומונה את נזירות בנו שלשים יום, שאין עולים ימי השלמת נזירותו גם לנזירות בנו, כיון **שֶׁאֵין תְּגֻלַּחַת** – נזירות **בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם**, וכיון שאינו יכול למנות את כל נזירות בנו בתוך ימי נזירותו, צריך למנות נזירות נפרדת בשביל בנו:

גמרא

אָמַר רַב, אמר 'הריני נזיר לכשיהא לי בן ונזיר מאה יום', ונולד לו בן **בְּיוֹם שְׁבָעִים**, יום זה **עוֹלֶה לוֹ לָבָאן וּלְבָאן** – למנין נזירותו ולמנין נזירות בנו, וצריך למנות רק עוד עשרים ותשעה ימים, לשתי הנזירויות, ומגלח ביום המאה, שהוא יום שלשים ואחד לנזירות בנו, ואין צריך להמתין למחרת.

הגמרא מקשה על רב: **תָּנַן** במשנתינו, **נוֹלַד לוֹ עַד שְׁבָעִים**, או ביום שבעים, **לֹא הֶפְסִיד כְּלוּם**, ומשלים מאה יום. מדייקת הגמרא: **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** כרב, שיום שבעים **עוֹלֶה לָבָאן וּלְבָאן**, מדוע שנינו ש'לא הפסיד' בלידת בנו, אדרבה **אִיתְּנְהוּ מִיתַּנֵּי** – משתכר הוא בכך, שמגלח ביום המאה ואין צריך להמתין למחרת.

מתרצת הגמרא: **אֶלָּא בְּדִין הוּא דְּלֹא לִיתְנֵי** – באמת לא היה לו לתנא לשנות 'נולד לו בן **עַד שְׁבָעִים** לא הפסיד כלום', אלא היה לו לשנות שהרויח יום אחד, **וּמַשְׁמַע דְּקָתָנֵי בְּסֵיפָא** – אלא בגלל ששנינו בסיפא שאם נולד לו בן **אַחַר שְׁבָעִים, סוֹתֵר שְׁבָעִים**, דהיינו שמפסיד בלידת הבן [שמחשיב את הימים הבאים רק לנזירות בנו, וצריך להוסיף אחר כך עוד ימים לנזירותו], לכן **קָתָנֵי רֵישָׁא** – שנינו גם את הרישא לעומת הסיפא, שאם נולד לו עד **שְׁבָעִים** לא הפסיד, אף שבאמת גם מרויח.

הגמרא מוסיפה להקשות על רב: **תָּא שְׁמַע מִסֵּיפָא** של המשנה, שאם **נוֹלַד** לו בן **אַחַר** שנהג נזירות **שְׁבָעִים** יום, **סוֹתֵר שְׁבָעִים** – מפסיק את נזירותו ומונה את נזירות בנו. ולדברי רב גם אם נולד ביום השבעים ואחד אינו צריך להפסיק נזירותו, שיום הלידה עולה לבאן ולבאן, ומתחיל נזירות בנו ביום שבעים ואחד, ומשלימה ביום המאה לנזירותו. מתרצת הגמרא: **מַאי אַחַר** – מה הוא 'אחר שבעים' ששנינו במשנה, היינו **אַחַר אַחַר** – היום שלאחר יום השבעים ואחד [שהוא אחר נזירותו], כלומר שמפסיק נזירותו דווקא אם נולד הבן מיום שבעים ושנים ואילך.

הגמרא דוחה את התירוץ: לפי דבריך, דווקא אם נולד ביום שבעים ושנים מפסיק נזירותו, **אֲבָל אַחַר** יום שבעים **מַמָּשׁ**, כלומר ביום שבעים ואחד, **מַאי** – מה יהיה דינו, **הָכִי נַמִּי דְּלֹא סָתַר** – שאינו צריך להפסיק נזירותו. וקשה, **אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא דְּתָנֵי** – מדוע נקט התנא ברישא שאם **נוֹלַד עַד שְׁבָעִים לֹא הֶפְסִיד כְּלוּם**, הלא **אֲפִילּוּ** נולד **אַחַר שְׁבָעִים**, דהיינו ביום שבעים ואחד, **נַמִּי הָא אָמְרַתְּ לֹא סָתַר** – הרי לדבריך גם באופן זה אין צריך להפסיק נזירותו ומדוע לא שנה 'עד שבעים ואחד'. **אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ** שמה ששנינו בסיפא 'נולד אחר שבעים סותר שבעים' הכוונה אפילו **אַחַר** שבעים **מַמָּשׁ**, כלומר שבעים ואחד, שאפילו באופן זה צריך להפסיק את נזירותו כדי למנות את נזירות בנו, משום שיום הלידה אינו עולה לו לנזירות בנו, ואם כן אינו יכול להשלים נזירות בנו בתוך נזירותו, ודלא כרב הסובר שיום הלידה עולה לו גם לנזירות בנו. מסכמת הגמרא: **וְכֵן** – אכן **מַתְנִיתִין לְרַב שְׁמַע מִינָּהּ** – מהמשנה יש להוכיח שלא כשיטת רב.

הגמרא מבררת לפי איזה תנא אמר רב את דבריו: **וְרַב, כְּמַאן אָמְרָהּ לְשֶׁמַעְתֵּיהּ** – כמי אמר את דבריו. **אִילֵימָא כְּאַבָּא שָׁאוּל**, **דְּתָנַן** ששנינו (מו"ק יט:) לגבי המתחיל אבלות קודם הרגל, **הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ** [קרובו, שמתאבל עליו], לכל הפחות **שִׁלְשָׁה יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל, בָּטְלָה מִמֶּנּוּ גְּזֵירַת שְׁבָעָה** – ואינו ממשיך לישב שבעה. ואם קברו **שְׁמֹנָה יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל**, מכיון ששיים את השבעה קודם הרגל, ונהג יום אחד בשביל 'אבלות שלשים', **בָּטְלָה מִמֶּנּוּ גְּזֵירַת שְׁלֹשִׁים**, ואינו צריך להשלימם לאחר הרגל. **וּמוּתָּר לְסַפֵּר** שערו **בְּעֶרֶב הָרֶגֶל** לכבוד יום טוב, **וְאִם לֹא סִיֵּיפֵר עֶרֶב הָרֶגֶל, אָסוּר** לו **לְסַפֵּר אַחַר הָרֶגֶל** עד שלשים יום מהקבורה.

אגרות קודש

ב"ה ז' תשרי, ה'תשי"א

מחו' הרה"ג והרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ וכו' מוהר"ר גרשון שי'

שלום וברכה!

...ת"ח על השורות האחדות שכותב לי בדבר הכינוס שהי' בח"י אלול, ובטח, כפי המנהג, עשו פרטי-כל מהשקו"ט והמו"מ שהי' שם.

הנני מסגיר פה קונטרס לשבת תשובה ויוהכ"פ שזה עתה הו"ל ובטח יזכה בו את הרבים באופן המתאים.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה והצלחה בעבודתו בקדש, המחכה לבשורות טובות.

מנחם שניאורסאהן

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אֲפִילּוּ אם **לֹא סִיֵּיף** קוֹדֶם **הָרֶגֶל**, **מוּתָּר לְסַפֵּר אַחַר הָרֶגֶל**, וטעמו, **שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמִּצְוַת שְׁלֹשָׁה** – שלשת ימי אבלות קודם הרגל, **מְבַטֶּלֶת גְּזֵירַת שְׁבוּעָה**, שאינו ממשיך את השבעה כלל, **כָּךְ מִצְוַת שְׁבוּעָה** – שנהג קודם הרגל, **מְבַטֶּלֶת גְּזֵירַת שְׁלֹשִׁים**, ואף אם ישב רק שבעה יום ולא שמונה.

הגמרא מוכיחה מאבא שאול כסברת רב: **מַאי טַעְמָא דְּאַבָּא שָׁאוּל** שיום השביעי מבטל גזירת שלשים, **לָאו** – וכי לא **מְשׁוּם דְּקָסָבַר** אבא שאול שיום **שְׁבִיעִי עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן** – גם לשבעה וגם לשלשים, שתחילת יום השביעי משלים את השבעה, וסוף היום נחשב לתחילת אבלות שלשים, ונמצא שהתחיל השלשים קודם הרגל, ולכן בטלה אבלות שלשים. וכדברי רב הסובר שיום שבעים עולה לו גם לנזירותו וגם לנזירות בנו.

הגמרא דוחה שאין ראיה לסברת רב מאבא שאול: **דִּלְמָא עַד כָּאן לֹא קָאָמַר אַבָּא שָׁאוּל אֶלָּא בַּאֲבֵלוּת שִׁבְעָה** ושלשים, שחיובן מִדְּרַבָּנָן ולכן הקיל בהם שיום אחד עולה לשניהם, **אֲבָל בְּנָזִיר** שחיובו **מִדְּאוֹרַיְיתָא, לֹא** יאמר אבא שאול כן, אלא יום השבעים עולה לנזירותו בלבד, ורק למחר יתחיל למנות נזירות בנו.

הגמרא מוסיפה לנסות להביא ראיה מברייתא לרב: הברייתות שלפנינו עוסקות בדיני זיבה. מדאורייתא, אשה שרואה דם בימי זיבה דינה תלוי במספר הימים שראתה בהם. אם ראתה דם שלשה ימים רצופים, זו היא זבה גדולה, וספורת שבעה נקיים וטובלת ביום השביעי, וביום השמיני צריכה להביא קרבן לטהרתה. ואם ראתה יום או יומיים הרי היא זבה קטנה, ודינה להיות 'שומרת יום כנגד יום', כלומר שממתינה לראות אם יעבור עליה יום טהור בלא ראיה, כנגד היום [או יומיים] שראתה בו, וטובלת וטהורה בלא קרבן. ויכולה לטבול אף בתחילת היום ששומרת בנקיות, ותועיל לה טבילתה אם לא תראה עד סוף היום, אבל אם טבלה ואחר כך ראתה באותו יום לא הועילה טבילתה [האיש דינו שונה, וכפי שיתבאר להלן]. בזמן שהאשה טמאה, אינה יכולה להקריב קרבן פסח, ודינה כשאר הטמאים שצריכים להקריב פסח שני בטהרה.

הגמרא מביאה סיוע לרב מברייתא: **אֶלָּא רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּתַנְיָא** בברייתא, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, אשה שהיא **שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם** – שהיא זבה קטנה ודינה לשמור יום אחד בנקיות, **שֶׁשָּׁחֲטוּ** קרבן פסח **וְזָרְקוּ** את דמו **עָלֶיהָ, בְּשֵׁנִי שֶׁלָּהּ** – ביום השני, למחרת ראייתה. שביום י"ג ניסן ראתה זיבה, **ובערב** פסח טבלה בתחילת היום, וכיון שתטהר לערב ותוכל לאכול מן הפסח, שוחטים אותו בשבילה. **וְאַחַר כָּךְ** בהמשך יום זה **רָאֲתָה**, חֲרֵי **זוֹ אֵינָהּ אוֹכֶלֶת** מהפסח, שהרי היא טמאה, **וּפְטוּרָה מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי** אף שלא אכלה מהראשון.

מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי** שפטורה מפסח שני, הרי מכיון שראתה דם היום מתברר למפרע שבשעת שחיטת הפסח היתה טמאה, ולא יצאה ידי חובתה על ידו. **לָאו** – וכי אין טעמו **מְשׁוּם דְּקָסָבַר מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ** – שמחשיבים את תחילת היום שלא ראתה בו ככולו טהור, ונמצא ששמרה יום בטהרה, ולא נפסלה השחיטה, (**ממאי ודילמא משום דקסבר**) [וְ]**מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא מְמַמֵּא** – ראיית הדם מטמאה אותה רק מכאן ולהבא, משום טומאה חדשה, ולא למפרע [מתחילת היום]. נמצא שהיום מתחלק לשני ימים, יום טהור ויום טמא. וכדברי רב שיום לידת בנו נחשב כשני ימים, תחילתו לנזירותו וסופו לנזירות בנו.

הגמרא מקשה על פירוש זה בדברי רבי יוסי: **וּמִי סָבַר רַבִּי יוֹסֵי הָכִי** – וכי סבר רבי יוסי שנטמאת מכאן ולהבא, **וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת** – שראה שני ימים [ודינו לספור שבעה נקיים וביום השביעי טובל ונטהר], **שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלָיו**, קרבן פסח, **בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי**, שהוא היום האחרון לטומאתו, ואם לא יראה עד סוף היום ייטהר, **וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם** שצריכה לשמור יום אחד בטהרה, **שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלֶיהָ, וְאַחַר כָּךְ** בהמשך היום **רָאוּ** טומאה, **אַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּמְּאִין מִשָּׁכַב וּמוֹשָׁב לְמַפְרֵעַ**, מכיון שראו זיבה היום, ומתברר שלא נטהרו כלל מטומאתם והיו טמאים מתחילת היום, אף בשעת שחיטה וזריקה, אף על פי כן **פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי**, שכבר יצאו ידי חובתם בפסח ראשון. הרי מפורש בדברי רבי יוסי ששומרת יום נטמאת למפרע.

מתרצת הגמרא: **מַאי 'לְמַפְרֵעַ'** ששנינו בברייתא, היינו **מִדְּרַבָּנָן**, אבל מדאורייתא טמאים רק מכאן ולהבא. כלומר, מן התורה נטהרו מכיון שעבר עליהם מקצת היום בטהרה, וכשרואים נטמאים בטומאה חדשה מכאן ולהבא, וחכמים תיקנו שעל ידי הראיה בהמשך היום ייטמאו למפרע.

הגמרא מוכיחה זאת: **הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא** – כך גם מסתבר שנטמאים למפרע רק מדרבנן, משום **דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** שנטמאים **לְמַפְרֵעַ מִדְּאוֹרַיְיתָא, אִם כֵּן אַמַּאי פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי**, הרי נתברר למפרע שנשחט עליהם הפסח הראשון בטומאה, ויתחייבו בפסח שני. אלא מוכח שמדאורייתא היו טהורים בשעת שחיטת הפסח, וייצאו ידי חובתם.

הגמרא דוחה את ההוכחה: **לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ** – באמת אפשר לומר שמטמאים למפרע **טוּמְאָה דְּאוֹרַיְיתָא**, אלא שטומאת **תְּהוֹם** [–טומאה שלא נודעה] **הֵיכָא** [–בטומאת זיבה], **הֲתִירוּ** לגבי קרבן פסח מהלכה למשה מסיני, כטומאת התהום של מת. שהלכה למשה מסיני, שמי שהיה טמא מת בטומאת התהום ושחטו עליו קרבן פסח, פטור מלעשות פסח שני. ואף כאן בשעה ששחטו על הזב או השומרת יום לא היה ידוע שיראו דם היום, והרי זו טומאת התהום. הגמרא תירצה, לפי רב, שלדעת רבי יוסי אם נטמא הזב [וכן שומרת יום] ביום השביעי, הטומאה חלה למפרע רק מדרבנן.

הגמרא מביאה לזה ראיה גם מרבי אושעיא: **וְאַף רַבִּי אוֹשַׁעְיָא סָבַר** שלרבי יוסי הטומאה חלה **לְמַפְרֵעַ** רק **מִדְּרַבָּנָן, דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר** (**אֲבָל**), זב **הָרוֹאֶה זָב בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ, סוֹתֵר אֶת הַסְּפִירָה** שֶׁספר **לְפָנָיו** – לפני כן, ומונה שוב שבעה. **וְאָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן** לרבי אושעיא מדוע סותר, **לֹא נִסְתּוֹר אֶלָּא יוֹמוֹ** – לא יסתור אלא את היום שראה בו, וימנה יום אחד נוסף בטהרה.

הגמרא דנה בטענת רבי יוחנן: **מָה נַפְשָׁךְ, אִי סָתַר** – אם סותר, **כּוּלֵּהּ סָתַר** – יש לו לסתור הכל, **וְאִי לֹא סָתַר**, אם כן **לֹא נִסְתּוֹר** **וְלֹא יוֹמוֹ** – לא יסתור אף יום זה. **אֶלָּא אֵימָא** – אלא כך יש לפרש דברי רבי יוחנן, שהרואה זיבה ביום השביעי '**לֹא נִסְתּוֹר וְלֹא יוֹמוֹ**' – אינו סותר כלום ואפילו את יום זה, כיון שמקצת היום כבולו, ורק מכאן ולהבא הוא מטמא, ותחילת היום עלה לו להשלמת שבעת הנקיים ולא נסתרו.

אגרות קודש

[ה'תשל"א]

הובטחנו יגעת ומצאת, ולא יגעת ומצאת אל תאמין, ומה שלא הצליח (ככתבו) ע"ע – הוא מפני שלא **רצה** ביגיעה (אף **שבודאי** יכול הוא). ולכן העצה שעכ"פ מכאן ולהבא ילמוד באופן **דיגיעה** ואז יצליח.

בפרט סדר לימודיו – כעצת הר"מ שלו.